

FİİLDE ÇATI

Fiil cümlelerinde yüklemün özne ve nesne alıp almamaları yönüyle incelenmesine **fiilde çatı** denir. Çatı konusu sadece yüklemi fiil olan cümleler için geçerlidir. İsim cümlelerinde çatı aranmaz.

NESNESİNE GÖRE ÇATI

GEÇİŞLİ FİİL

Nesne alan veya alabilen, nesne ile birlikte kullanılabilen fiillere geçişli fiil denir. İş-Kılış fiilleri geçişlidir.

Yöntem 1: Bu fiillere “ne?, neyi?, kimi?” sorularını yöneltiriz. Mantıklı bir cevap alıyorsak fiil, geçişlidir.

Yöntem 2: “onu” ile okunan fiiller geçişli fiildir.

söyle- / yaz- / oku- / at- / ye- / yıka-

Dün tiyatro **izledik**. (onu izle-)

Okumam için kitap **verdi**. (onu ver-)

GEÇİŞSİZ FİİL

Nesne alamayan fiillere geçişsiz fiil denir. Durum ve oluş fiilleri geçişsizdir.

Yöntem 1: Bu fiillere “ne?, neyi?, kimi?” sorularını yöneltiriz. Mantıklı bir cevap alamıyorsak fiil, geçişsizdir.

Yöntem 2: “onu” ile okunmayan fiiller geçişsiz fiildir.

git- / ağla- / yağ- / dur- / uç- / otur-

Anlattıklarına çok **güldüm**. (~~onu~~ gül-)

Çocuk çok **büyümüş**. (~~onu~~ büyü-)

ÖZNESİNE GÖRE ÇATI

ETKEN FİİL

Cümlelerin gerçek öznesi varsa, işin kim tarafından yapıldığı belli oluyorsa böyle fiillere etken fiiller denir. Gizli öznenin de gerçek özne olduğunu unutmamalıyız.

Kardeşim ödevini **bitirdi**.
özne yüklem

Annem çok güzel kek **yaptı**.
özne yüklem

Dün okula **gittim**. (gizli özne “ben”)
yüklem

EDİLGEN FİİL

Öznesi belli olmayan, işi yapanın belli olmadığı cümlelerdir. Fiil “-L veya -N” çatı ekini alır. İş yapanın (özne) belli olmadığı edilgen fiillerde işten etkilenen (nesne) sözde özne olur.

Ali camı **kırdı**. (“Ali” özne)
Cam **kırıldı**. (“cam” sözde özne)
“I” çatı eki almış. İş yapan belli değil.

Çamaşırları dün **yıkadım**. (“ben” özne)
Çamaşırlar dün **yıkandı**.
“n” çatı eki almış. İş yapan belli değil.